

A papság és a laikusok megújulásáról

JUHÁSZ FERENC

Zsinat utáni töprengések

Született 1955-ben Gyöngyösön. Újságíró, kollégium-igazgató Egerben. Püspöki helynök.

Az egyházmegyei zsinatok után a dokumentálás mellett szükséges egyfajta összegzést is készítenünk a történekről. Az összegzésnek talán legfőbb szempontja, hogy keresse a továbblépés lehetőségeit.

A lezajlott egyházmegyei zsinatok jelzésértékűek voltak az egri egyházmegyei szinódus számára, miszerint a helyi zsinat nem lépheti át az egyház törvényeit, s nem hozhat olyan döntéseket sem, amelyek ellentétesek a többi egyházmegye gyakorlatával. Ez az egyház egységének és szukcessziójának legalapvetőbb követelménye. Fölvetődhet a kérdés, mi szükség van az egyházmegyék külön zsinataira, hiszen egy országos grémium létrehozhatna egy pasztorális munkadokumentumot, vagy pedig egyetlen egyházmegye felajánlhatná zsinati munkája eredményeit az összes egyházmegye használatára.

Ezen elgondolkozva szögezhetjük le: bár sok hasonlóság van az egyházmegyék pasztorális gyakorlata között, mégsem lenne helyénvaló, ha az egyes egyházmegyék nem saját maguk készítenék el jövőjük tervezetét. A zsinati munkában valójában nem a megszületett eredmény az igazán fontos, hanem az a folyamat, amely során az eredmény megszületik, és így az abból fakadó tennivalót is sajátjának érzi egy közösség. Mi is ezt tapasztaltuk: a közös munka önazonosságunkat erősítette, egyháziasságunkat növelte, egymásra találásunkat elősegítette.

Az előkészület

Az előkészület során mindenkinek, aki az egyházhoz tartozónak vallja magát, lehetősége nyílt véleményét kifejtteni. Jómagam abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy a zsinati iroda vezetőjeként átláthattam a munkafolyamatot. Voltak, akik hiányolták a folyamatos információt. Voltak, akik szkeptikusan tekintettek az előkészület komolyságára és talán magára az egész zsinatra. Voltak, akik a kezdetektől nem kapcsolódtak be a folyamatba, úgy ítélve meg a dolgokat, hogy ez meddő, élettelen próbálkozás. Voltak, akiket saját helyzetük kilátástalansága tett pesszimizmává, vélt vagy valós sérelmeik tartották távol a zsinati munkában való részvételtől. Mások viszont kifejezetten arra törekedtek, hogy a zsinat konkrét megfogalmazásaiban tükrözzön egy új, korszerű egyházképet, amely mindenképpen a világi hívek nagyobb arányú bevonását jelenti. Azokon a plébániákon, ahol a világi hívek már eddig is döntő szerepet kaptak, nyílt és őszinte

sürgetés formájában jelentkezik ez az igény (Miskolc-Mindszent, Kazincbarcika). Sokszor, a zsinati munka egy-egy lassúbb időszakában éppen a világiak részéről kaptam biztató megkereséseket: nehogy leálljon a folyamat. A zsinat lezajlása után is főleg a világiak azok, akik igénylik a továbblépést, a dokumentum-kötet publikálását, a zsinat határozatainak közzétételét.

A dokumentum

Az elkészült dokumentummal szembeni elvárások azonban időnként túlzottak. Nem újabb Szentírás született. Megfogalmazásaiban is inkább a meglévő gyakorlat leírását tartalmazza azzal a kifejezett szándékkal, hogy a folyton változó körülmények csak a legszükségesebb mértékben érintsék a lelkipásztori gyakorlatot. A zsinaton két szókapcsolat állandósult: a papi létszám és a világiak bevonása. Véleményem szerint a papi utánpótlás csökkenése nagyon összetett kérdés.

A papság

Mindenképpen szükségesek olyan kezdeményezések, átgondolt stratégia, amely tudatosan dolgozik olyan egyházképen, amely visszaállítja a papságot abba a társadalmi szerepbe, amely elfogadható és vonzó. Jó érzéssel és szakszerűen figyelve az eseményeket folyamatosan formálni kell a papságban is, és a papokról is a kialakítandó korszerű képet. Mindenképpen szükséges, hogy a papság képének újrarajzolását ne egy sérült festmény restaurálásához hasonlóan tegyünk, ahol a hiányzó részeket pótolják, hanem avval a bátorsággal, amellyel egy tehetséges festő újraértelmezi a régi témát.

A papság életét diszpozíciókkal lehetne megújítani. Meg kellene határozni, hogy az egyes plébániákon mennyi legyen a szolgálati idő: egy-egy áthelyezés életre keltheti a szunnyadó erőket. Ez azt a problémát is megoldaná, hogy a hívek sérelmezik a jó pap áthelyezését, vagy a kevésbé jó meghagyását. Tudható lenne, mennyi időre rendezkedjék be egy plébánián a kinevezett lelkipásztor. Ez megszüntethetné az esetleges sérelmeket a papságon belül is. Pályázat útján kellene az üressé váló helyeket elosztani.

Föl kell oszlatni azt a misztikus ködöt és titkolódzást, ami egy-egy diszpozíció, vagy megüresedő hely betöltése körül van. A nyilvánosság nemcsak korkövetelmény, hanem a testvériesség járható útja is. Az ősegyházig visszavezethető érték.

A világiak bevonása

Segítséget kell kérni felelős világiaktól (a zsinaton kiderült: nyugodtan tehetjük) a papságról alkotott kép újraformálásában, hiszen a világból érkezik a papi utánpótlás. Ők azok, akik adják, küldik, segítik a fiatalokat. Vagy éppen lebeszélük. Ők azok, akikből vagy akikre támaszkodva (meg)él az egyház. A világiak azok, akik az elmúlt évtizedekben éppen úgy megszenvedték az üldözést, vagy éppen úgy kiégték, elfogytak, mint a papság. A megmaradtak közös feladatnak tekintik a papságról való gondoskodást. A világiak segítségével a lelkipásztorkodás számára a hagyományostól eltérő munkaterületeket kell kialakítani. Az már látszik, hogy a területi berendezkedés, az egyház évszázadok alatt kipró-

bált és bevált formája — mára elégtelen. A mobilizáció és az elektromozáció olyan új területeket hoz létre, amelyek e pillanatban nem szerepelnek az egyházmegye legújabb térképén sem. Ilyen a számítástechnika, a motorizáció, a monetarizmus, a közéletiség, a reklám, a média, az informatika. Ezek lehetnek a jövő „új esperesi kerületei”. Nem csupán település szerint rendeződik az emberiség, nem falvak és városok együttélő közösségei jelentik az életteret, hanem az események és a feladatkörök. Az emberek egy részének már ma sincs lakóhelye. Bankszámlája, telefonszáma, számítógépe van, folyton változó a környezete, sokan életük tetemes részét úton töltik. Ha a jövő egyházában gondolkodunk, két oldalról kell megközelítenünk a harmadik évezred emberét: meg kell keresztelnünk a harmadik évezrednek ezt a mobilizált emberét — ez volna a kereszténységnek második inkulturációja hazánkban. Ugyanakkor biztos, hogy nemcsak a papság, de az emberek egy része sem lesz képes e változásra. Nem lesz képes felhajtani a hagyományos útról az információs sztrádára. Ezért lemarad, orránál fogva vezetik, kihasználják, megélnék belőle, munkadarab vagy egyszerűen csak alkatrész lesz — amíg meg nem hal. Ebből következik az egyházközség másik feladata, hogy Teréz anya módjára a kívül rekedtek mellé álljon. Ez az újfajta szerepvállalás természetesen nem direkt módon növeli a papság létszámát, de aktualizálja az egyház tevékenységét, és követi az életet, amelyből a hivatás fakad.

Amennyire csak lehet, pasztorális területnek kell tekintenünk az iskolákat, intézményeket, az informatikai közéletet, a gazdasági területet, a közlekedést éppen úgy, mint a potenciális templomba járókat, a jegyeseket, a gyászoló hozzátartozókat vagy a kórházi betegeket. Hogy ez még gondolatnak is távoli, jelzi, hogy a néhány éve újraindított nevelési-oktatási intézmények milyen régóta hiába könyörögnek papokért. (A szemináriumából pasztorális gyakorlatra kiküldött ötödévesek évek óta plébániákra kerülnek.) Holott mehetnének gimnáziumba, általános iskolába, kórházba, családsegítő központba, újságszerkesztőségbe (is). Ez jelentené annak a küldetésnek a mai megértését, hogy menjetek el az egész világra! Érdemes lenne egy ilyen térképet is készíteni az egyházmegyéről. Láthatnánk, merre mozdul a világ, amit be kell járnunk.